

Harilik paakspuu

Frangula alnus

Hundimarjapuu, kihvtimari, kitsepuu, paaksed, varesemari

Karin Vaarandi, JWG VIc

Paakspuu kasvukohad

- Harilik paakspuu on Eestis väga levinud puuliik.
- Tema kasvukohad on nii kuivades rabamännikutes kui ka soo- ja lodumetsades.
- Kõige rohkem leidub teda kuusesegametsades ja rabastunud männisegametsades.
- Harilik paakspuu on meie metsade kõige tavalisem alusmetsaliik.
- Kuigi paakspuu talub hästi varju, kasvavad kõige elujõulisemad põõsad siiski metsaservadel, kraavikallastel ja niitudel.

Välimus

- Harilik paakspuu kasvab tavaliselt mõne meetri kõrguse põõsana, harva kuni seitsme või kaheksa meetri kõrguse ühe- või mitmetüvelise puuna.
- Tüve koor on sile pruunikasmust, noorte võrsete koor on helekuni hallikaspruun ja karvane, koorel on rohkesti piklike lõvesid.
- Lehed paiknevad oksal vahelduvalt. Nad on terve servaga lihtlehed, 3–8 cm pikad ja 1,5–4 cm laiad, pealt tumerohelised ja läikivad, alt heledamad, kuivanult sageli kollakasrohelised.
- Õied on väikesed ja silmatorkamatud, viljad rohelised, punased ja seejärel valminuna mustad.

Viljad

- Paakspuu õitseb mai lõpust kuni juulini; iseloomulik on teistkordne õitsemine augustis-septembris. Seetõttu võib paakspuul ainsana meie põõsastest näha korraga nii rohelisi, punaseid kui ka musti vilju koos veel puhkevate õitega.
- Paakspuu viljad on inimesele mürgised. Inimesele surmavaks annuseks peetakse 10-12 vilja.

Eesti suurim

- Üks Eesti suurimaid paakspuid kasvab Tartumaal Järvseljal. See puu on u 6 meetrit kõrge, tüve ümbermõõt 1.3 m kõrguselt on 33 cm. Puu on ligikaudu 35 aastat vana.

Kasutusvaldkonnad

- Puu süsi joonistamiseks, püssirohu valmistamiseks.
- Oksad vitsutamiseks
- Koort ja vilju kasutatakse ravimina
- Hea meetaim
- Koort ja marju kasutati riide värvimisel.
- Paakspuu võib olla ilupõõsas, aga seda kasutati ka põõsastarana.

Ravimtaim

Sügelasi kaudatakse järgmisel viisil. Tuuakse metsast 9 paakspuud, igaüks ise põesast; ja kõik peavad ladvad eespidi koju toodud saama. Kooritakse ära, aga ikka ladvast peale hakates. Koored pandakse ühe poti sisse piimaga hapnema ja hapandakse 9 päeva. Siis määratakse sellega kolm õhtut ja igal õhtul kolm korda üle keha soojaks köötud sauna ehk tua keriksel hästi palavas. Siis on sügelased nagu luuaga ära pühitud.

- verejooks
- sammaspoolik
- jalahaigus
- kõhuhaigused, kõhuussid, paeluss, kõhulahtisus
- kõhukinnisus
- jooksva
- hambavalu
- vere puhastamine
- sügelised
- sügelus, kärnad
- maksahaigused
- neeru- ja põiehaigused
- külmetushaigused, palavik
- langetõbi

Kasutatud kirjandus

- Ivar Sibul. Aasta puu: paakspuu ja tärnpuu on laialt levinud, kuid vähe tuntud. Eesti Loodus nr 9 2014 lk 18-22.
- Sõukand, Renata ja Kalle, Raivo (koostajad). 2008. HERBA: Historistlik Eesti Rahvameditsiini Botaaniline Andmebaas. Võrguteavik. Tartu: EKM Teaduskirjastus.
<http://herba.folklore.ee> (väisatud 12.02.2015)
- Eesti taimed. MRI Loodusteaduste didaktika lektoraat. Tartu Ülikool. Õppematerjal põhikooli- ja gümnaasiumiõpilastele.
<http://bio.edu.ee/taimed/> (väisatud 12.02.2015)